

1. Talkamrater

Träna på

att ta reda på obekanta tal.

Material

papperslåda med lock (till exempel en skokartong eller en låda för kopieringspapper), kartongbit, mini-whiteboards med pennor och sudd, bönor, klossar, kuber eller annat plockmaterial där alla bitar är lika, talkort 0–10 (K1, s. 86), tygbitar

Förberedelser

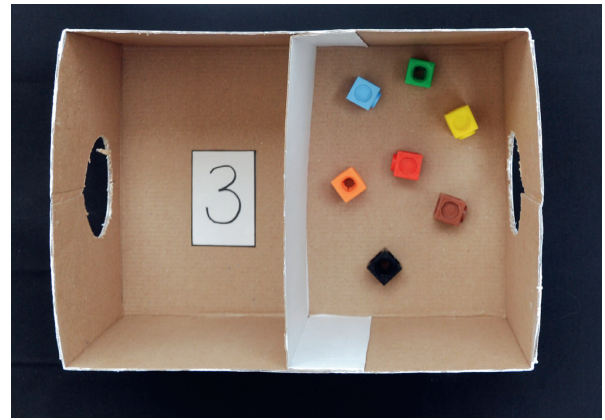
Klipp runda hål på kortsidorna av lådan. En hand ska kunna sträckas in genom hålen, men man ska inte kunna se in i lådan. Ta en bit kartong, ungefär 10–15 cm hög och 10 cm längre än lådans bredd. Vik kartongen i båda ändarna så att den blir lika bred som lådan och klistra fast den som en skiljeväg i lådan. Sätt på lådans lock. Kopiera, laminera och klipp ut talkorten.

Beskrivning av övningen

Denna övning passar att göra med samtliga talkamrater. Anpassa till elevgruppen vilka talkamrater ni arbetar med.

1. Samla eleverna och dela in dem i par. Ta fram en mini-whiteboard och lådan som du har förberett. Se till att alla ser lådan ordentligt.
– I den här lådan finns det talkamrater och vi ska ta reda på vilka.
Berätta vilket tals talkamrater ni ska arbeta med, till exempel talet 10. Skriv upp talet på tavlan, så att alla kommer ihåg det.
2. Lägg ner fem bönor på ena sidan i lådan. Låt inte eleverna se hur många du lägger dit. På den andra sidan lägger du det talkort som är tiokamraten till antalet bönor, i det här fallet talet 5.

3. Skriv $= 10$ på en mini-whiteboard och lägg den framför lådan. Låt sedan en elev komma fram och stoppa in båda sina händer i lådan. Eleven ska känna efter hur många bönor det är på den ena sidan och säga det till klasskompisarna. När eleven har sagt hur många bönor det är skriver du upp talet på whiteboarden, så att det står $5 + _ = 10$. Anpassa hur du skriver uttrycket efter var kortet och bönorna är placerade i lådan. Nu ska eleverna i par komma överens om vad det står på talkortet i lådan. Eleven tar därefter ut talkortet och kontrollerar att paren har svarat rätt. Du skriver då det sista talet i uträkningen. Ta sedan ut bönorna och visa dem för alla. Upprepa övningen några gånger.
4. Dela ut två tygbitar och en mini-whiteboard med penna och sudd till alla par. Eleverna ska skriva $= 10$ på sin mini-whiteboard och sedan turas om att lägga bönor och ett talkort under tygbitarna. Eleven som inte lagt bönor och kort under tygbitarna, stoppar in handen under tygbiten med bönor under, räknar bönorna och skriver upp talet på mini-whiteboarden. Sedan räknar hen ut det obekanta talet och skriver det. Eleven avslutar med att ta ut kortet under tygbiten och kontrollerar om det var rätt. Låt eleverna arbeta en stund med övningen.
5. Avsluta lektionen med att samla alla elever och repetera vilka talkamraterna till talet 10 är.

Lyssna efter

- Vilka elever är säkra på talkamraterna och vilka är osäkra?
- Vilka strategier ser och hör du när eleverna räknar ut talkamraterna?
- Vilka elever kan talkamraterna utan att behöva räkna?
- Hör du några missuppfattningar?

Anpassa

- Variera vilka talkamrater eleverna arbetar med i sina par. Vissa klarar av att arbeta med talkamraterna till höga tal och andra behöver jobba med låga tal.
- Använd tygpåsar i stället för tygbitar när eleverna arbetar i par. Då finns det ingen risk att bönorna råkar hamna utanför tygbiten.
- Använd endast talkort. Låt då eleverna lägga ett synligt talkort bredvid tygbiten och ett dolt under tygbiten.
- Använd talblock i stället för bönor och talkort.

Vidareutveckla

- Arbeta med talkamraterna upp till 20. Använd talblock eller multibasmaterial i stället för bönor, för det är stor risk att eleverna inte räknar alla bönor när de blir många.
- Arbeta med jämna tiotal som tillsammans är hundra. Byt ut bönorna mot multibasmaterial för att kunna visualisera hundratal.

Utforska vidare

- Arbeta med talpyramider, till exempel med tre rutor. I pyramiden ska det stå tal i två rutor och den tredje rutan ska vara tom. I den tomma rutan skrivs det obekanta talet. Talen i rutor som står bredvid varandra ska tillsammans bilda talet i rutan som finns ovanför. Differentiera genom att använda olika storlekar på pyramiderna. Ju större pyramid, desto fler obekanta tal.
- Arbeta med bildrebusar i flera led. Det kan till exempel vara äpple + äpple = 12 på den första raden och äpple + banan = 10 på den andra raden. Vilket tal symboliserar äpplet respektive bananen? Variera svårighetsgraden på rebusarna.